

ЮВІЛЕЇ

Станіслав Маринчик

●

МИТЕЦЬ ІЗ ГРАБОВА

(до 60-річчя від дня народження Станіслава Шевченка)

*“.. Душа моя у
всесвіт проросте...”*
С.Шевченко

1986 року в ічнянській книгарні, у відділі “Книги наших земляків”, придбав я першу збірку поезій Станіслава Шевченка “Середина ріки”, яка тільки-но побачила світ.

З біографічної довідки дізнався, що автор народився 23 травня 1947 року в селі Грабові нашого району. Закінчив факультет кібернетики Київського державного університету ім.Тараса Шевченка. Працював інженером, науковим співробітником НДІ, а на час виходу книжки обіймав посаду редактора Київської кіностудії науково-популярних фільмів.

Оскільки тоді я працював режисером народної кіностудії “Сівач”, то книжка земляка-“кіношника” мене вельми зацікавила. Читав я прекрасні поезії Станіслава, і на душі ставало радісно, сонячно від усвідомлення того, що на літературній карті Ічнянщини з’явився новий обдарований поет.

Про непересічний талант літератора-земляка яскраво свідчить цікава, неординарна фабула віршів, подана в дусі поетичного реалізму. Його поезія світиться любов’ю до землі, де зарита пуповина, де він колись ступив на землю і зробив свої перші кроки. Серед казкової природи Полісся пройшло його дитинство, шкільні роки, тут він пізнав солодкий присмак першої любові.

Автор дотримується принципу: писати так, щоб словам було тісно, а думкам - широкий простір.

*О п’ятій збуди мене, мамо,
Допоки не йде череда,
В саду умиваються мальви,
Спада найчистіша вода...
О п’ятій піднявся лелека,
Плескаючи крилами синь,
Неначе сорочка маленька,
Яку я в дитинстві носив.*

На перший погляд, прості слова він розставляє настільки вдало, що вони, одухотворені життєвою реальністю, викликають у серці читача незвичайне збудження.

*Ні правдою, ні любов'ю
Не жертвуй – душу спечеш.
Хай купиш славу ганьбою –
Не купиш славою честь.
Вона осміє, освище,
І піде життя на злам.
Чесць завше стояла вище
Усіх іскрометних слав.*

Багато віршів написано, як мовиться, на одному подиху. Твори земляка припали мені до серця, від них віє пахощами рідного краю. Чим більше читав вірші Станіслава Шевченка, тим більшою симпатією проймався до його творчої палітри. Щирою снінівською любов'ю віє від вірша “На березі Десни”:

*Втекла до тебе Іченька –
Мого дитинства річенька,
Тобою не помічена,
Немає, Десно, вічного...
Люблю тебе співучою,
Боюсь косить траву твою.
Боюсь втечеш, не вернешся,
Немов теплом із вереснем.*

Якось я десь прочитав, що першим кінематографічним доробком Станіслава був сценарій, написаний за творами класика української літератури письменника-земляка Степана Васильченка “Чайка”. 1982 року на кіностудії “Київнаучфільм” сценарій втілював у життя режисер Едуард Головня. На замовлення Міністерства освіти України створено навчальний фільм “Чайка”. Цікаво, що окремі ігрові епізоди стрічки у виконанні артистів столичного театру ім. І.Франка знімали в Ічні.

За сценаріями Станіслава Шевченка було створено цілу низку талановитих кінострічок (серед них з циклу “Невідома Україна”). Окремі фільми відзначені медалями лауреата та дипломами, призами на всесоюзних кінофестивалях.

Згодом я дізнався, що Станіслав Олексійович з 1994 року працює ведучим програми Національної радіокомпанії України. А ще він автор і ведучий публіцистично-мистецької програми “Зоряний час”, щоп'ятниці о двадцять третій годині 15 хвилин лунає його виразний, щирий і задушевний голос.

Не можна не перейматися творчими успіхами земляка. Талановитий кінодраматург та журналіст-публіцист продовжує писати прекрасні вірші. За останнє десятиріччя світ побачили його нові поетичні збірки “Віра і сумнів” (1990), “Октави кохання” (1993), “Дима кипариса” (1995), “Спів чуття” (1996), “Близьке і недосяжне” (1999). Цікаво, що його збірки “Літній дощ” (1998) та “Сон про перше кохання” (1999) видані в Польщі державною мовою цієї країни.

Творчість Станіслава Шевченка на рідкість багатогранна, він також чудовий перекладач творів польських поетів і автор двох антологій сучасної польської поезії.

Збірка “Тому, що вони суцї” у 1996 році визнана кращою книжкою року в галузі поетичного перекладу на фестивалі “Міжнародний поетичний листопад” у Познані.

1997 року у Львові світ побачила збірка сучасної польської поетеси лауреата Нобелівської премії Віслави Шимборської “Під однією зіркою”, яку він переклав у співавторстві із Наталією Сид'яченко. Цінність книги в тому, що вона видана в дзеркальній побудові, тобто вірші поетеси надруковані польською та українською мовами. Таке видання дає можливість читати поезії як мовою оригіналу, так і в перекладі на українську.

Від першого мого знайомства з поезією Станіслава Олексійовича минуло немало років.

Зацікавлений його особистістю та творчим доробком, я чимало читав і дізнався про нього, але персонального знайомства ще не відбулося.

І ось у червні 1999 року у Києві в Національній спілці письменників України був вечір, присвячений пам'яті відомого поета-земляка з Парафіївки Івана Цинковського.

Мій давній знайомий поет-пісняр Олекса Ющенко і познайомив мене зі Станіславом Шевченком.

Високий, стрункий, з красивим інтелігентним обличчям і мудрим уважним поглядом,

він був вельми помітним на тому вечорі.

Коли він дізнався, що ми з ним земляки і навіть тезки, щиро здравів, міцно потис мені руку і тут же дістав із валізи свої книги, підписав і подарував мені.

Після того ми спілкувалися з ним по телефону і не раз зустрічалися в Києві і навіть в Ічні, коли він у складі делегації українських письменників та активістів Чернігівського земляцтва в Києві приїхав на 100-літній ювілей Василя Чумака.

Станіслав Олексійович зробив цікавий репортаж, який відразу після свята, присвяченого пам'яті видатного поета, прозвучав по національному радіо.

1999 рік для Станіслава Шевченка був пам'ятним: за сподвижницьку роботу і творчий талант він був удостоєний звання лауреата літературно-мистецької премії ім. Івана Нечуя-Левицького.

Ічнянська громадськість радо привітала телеграмою свого земляка з високою нагородою.

2000 року у Львові у видавництві “Каменярь” вийшла друком збірка поезій великого сучасного польського поета лауреата Нобелівської премії Чеслава Мілоша “Вибрані поезії”. Переклав і підготував дзеркальну збірку до друку Станіслав Шевченко.

Коли 2001 року в Україну з візитом приїздив Папа Римський Іван Павло II, для багатьох стало несподіванкою, що він у літературному світі знаний як талановитий поет Кароль Войтила.

До приїзду понтифіка у Львівському видавництві “Каменярь” світ побачила книжка художніх творів Папи “Веслуючи в небо” та “Кароль Войтила – людина, пастор, поет”. Ці книжки підготував, здійснивши бездоганний переклад, не хто інший, як Станіслав Шевченко. Взагалі у перекладі нашого земляка з польської мови вийшло майже десять поетичних книжок.

Якщо говорити про поетичну творчість Станіслава Олексійовича, то вона припала до душі мені тим, що у нього немає нудних, невразних і безголосих поезій. Відчувається, що у віршах поєднується талант поета, кінодраматурга, публіциста і перекладача, така універсальність духовно збагачує його творчість, допомагає знайти влучні слова, крилаті словосполучення, метафори:

*Був я в далекій стороні –
Тепла лишилося так мало...
І рідний край наснивсь мені:
Мов на березовій струні,
Зелене листячко заграло.
Вишневий квіт, неначе дим,
Поплив над садом з ластівками
Яким я юним там ходив!
І молоко, наснилось, пив
Із теплих рук моєї мами.*

Відчувається, що робота на кіностудії сценаристом і редактором не могла не позначитися на літературній діяльності Станіслава, чимало його віршів набувають якоїсь особливої монтажної пластики і духовної образної глибини.

У нього немає інертних кволит віршів, усі його творіння енергійні, довершені, немовби стиглі соковиті яблука у доброго і мудрого садівника.

Поет уміє вибрати потрібний ритм вірша і динамічно розвиває його сюжет, а потім знаходить цікаве творче завершення.

В його поезіях немає невмонтованих думок і слів, більше того, він старанно працює над художнім образом, влучно підбраною яскравою метафорою об'єднує вірш у чіткий монтаж, який створює прismsну сюжетну гармонію.

*Відчахнуто гілку нічною грозою
Від кореня... Лиш на тонкій корі
Вона ще трималась, умившись сльозою
Своїх немовлят: яблуняток-сиріт...
Останню снагу віддала тоді гілка,
І все ж здивувала плодами людей!
Неначе та гілка – покинута жінка,
Втираючи сльози, годус дітей.*

Поет не зловживає метафорами, щоб на тлі словесних рядків інкрустувати твір

хитромудрим візерунком. Він настільки вміло плете мереживо вірша, що підібрані ним метафори, тропи розчиняються у фабулі твору і ніби цементують його, разом з тим роблять твір монументальнішим, виразнішим та емоційнішим.

З крилатої фрази, одного слова або навіть незначної деталі він може створити цікавий художній образ чи то символічний вірш.

У поезіях Станіслава Шевченка відчувається подих часу, сучасності, водночас він уміє точно і образно відтворити минуле.

Поет уникає словесної бутафорії, кожне його слово – то стигле зерно. Він не гіпнотизує читача всілякими підсолодженими словами і не малює наше життя рожевими фарбами.

Через свої думки і переживання автор уміло розкриває трагедію нашого минулого та напружений процес і навіть драматизм будівництва нової незалежної України.

*Не вільні ще, не вільні ми, не вільні,
Допоки вільні руки загребуці.
Де помисли гріховні – душі тлінні,
Неспокій ходить, наче звір у пущі.
Де слово – всує і де діло – всує,
Хто порятує?*

Поет уникає зовнішньої ілюстративності, намагається проникнути в глибинні пласти філософії нашого буття, отже, лірика його звучить переконливо і могутньо.

Тісна взаємодія зору живописця, уяви драматурга, гостра і мудра думка журналіста-публіциста народжують у серці поета талановиті грона поезії. Він шукає такі художні образи, такі словесні фарби, що його вірші набувають духовного об'єму, емоційної глибинної випуклості.

Іноді виявляється, що пережиті в юності почуття першого кохання, навіть таємного, нерозділеного, надовго зберігаються в нашій пам'яті і уже в зрілому віці згадуються як найпрекрасніші миттєвості нашого життя.

Магічна сила чистої, незайманої любові часто лунає в багатьох віршах поета, його рядки сповнені глибокої ностальгії за молодістю.

*Неначе малахітовий вогонь,
І моріжжок, і м'ята, й материнка;
І смужечка, немов очеретинка,
На стині від купальника твого...
Всі трави юних літ уже в золів,
Що слались нам, веселим і бездомним;
Лише в твоєму погляді бездоннім
Ще трави ті – найм'якші на землі.*

Автор майстерно передає велич і почуття красивого людського кохання.

Щиросердне одкровення поета про наймиліше стирає всі межі, які відділяють автора від читача. Часом у віршових строфах чуються нотки нерозділеного кохання.

Поет настільки реально передає драматизм та переживання першої любові, що викликає захоплення чистотою, величчю кришталевих почуттів.

Усе це звучить настільки переконливо, що буває не просто розібратися, де вірші біографічні, а де – лише художній образ.

Такі поезії запам'ятовуються тим, що читаєш їх і майже фізично відчуваєш людське щастя, радість кохання або біль і трагедію персонажів вірша.

Творчість поета багатогранна. Він часто звертається до вирішення моральних проблем нашого життя, боляче сприймає девальвацію людської душі, урбанізацію в нашому суспільстві, його вельми хвилює тема охорони навколишнього середовища і, звичайно ж, чорнобильської біди.

У його віршах немає словесних викрутасів. Він свідомо не засмічує своєї мови малознайомими словами, його вірші зрозумілі широкому загалу читачів.

Він також автор багатьох влучних афоризмів. Прикладом може бути короткий вірш “Красномовство поета”

*Не ті слова, що без кінця
Бравадою на язиці,
А ті, що аж до олівця
Течуть сльозою по щоці.*

Від віршів Станіслава Шевченка віє мудрістю і красою людської душі.

Поезія, як і людина, має свою душу, інтелект і навіть вік.

І все це залежить не тільки від мудрості, закладеної в ній автором при написанні, а й від сили творчого горіння, яке на той час виповнювало серце митця. Емоції – це фундамент, який на собі тримає будову кожного твору. І чим міцнішим буде той фундамент, тим довше житиме вірш.

Чимало поезій митця мають академічну довершеність. На моє тверде переконання, лірика Станіслава Шевченка – це нетлінне духовне багатство нашого народу.

Відродно, що вона не згубилась у поетичному безбережжі української поезії. І навіть більше того, легко розпізнається серед багатьох майстрів красного слова.

Про багатогранный талант Станіслава Шевченка говорить той факт, що у співдружності з композитором Ольгою Турченко він у 2003 році видав книгу романсів і пісень “Гілка України”.

На поезії Станіслава Олексійовича видало пісенний магнітоальбом “У човнику вишневої пелюстки”, його пісні та романси звучать у виконанні відомих артистів Анатолія Горчиського, Катерини Василенко.

У 2006 році земляк порадував шанувальників творчості новою поетичною збіркою “Квіти небесні земної любові”. Книжку присвятив пам’яті свого батька. Маленькому Стасику не було і рочки, коли Олексій Шевченко, офіцер Радянської Армії, в 1947 році помер від ран, отриманих на війні з фашистською Німеччиною. В новому виданні помітно, як мудрішає і удосконалюється поетична майстерність земляка.

Несподівано для всіх у 2007 році Станіслав Олексійович заявив про себе в новому жанрі гумору і обнародував прекрасну збірку “Ідїть у баню”. Дотепні смішинки письменника - це чудові прозові мініатюри, в яких з легким гумором відтворені будні і свята нашого сьогодення.

Поезії С.Шевченка друкувалися у перекладах російською, чеською та литовською мовами. Про творчість відомого сучасного українського поета, кінодраматурга, журналіста-публіциста і перекладача Станіслава Шевченка, члена національних спілок письменників, кінематографістів та журналістів України багато разів писали українські та польські газети і журнали.

За сподвижницьку працю та перекладацьку діяльність і внесок у літературне зближення українського та польського народів він отримав письмову подяку і благословення Папи Римського Павла II.

За активну творчу працю Станіслав Шевченко удостоєний багатьох почесних відзнак, він лауреат літературних премій – Державної ім.І.Нечуя-Левицького, ім.М.Рильського, перший лауреат Ічнянської літературної премії ім.В.Чумака, Всепольської ім.Францишка Карпінського, премії ім.Вітольда Гулевича, XXVI Варшавської осені поезії, XIX міжнародного поетичного листопаду (Познань), Світового Дня поезій, заслужений діяч мистецтв України.

А восени 2004 року за заслуги у пропаганді польської культури мій земляк відзначений урядовою польською нагородою “Заслужений діяч польської культури”.

Бадьорий голос Станіслава Шевченка у радіопередачі “Зоряний час” слухають шанувальники красного письменства на всіх континентах планети.

У нього вистачає поетичного хисту і творчої снаги, щоб гідно носити прізвище Великого Тараса.

м. Ічня, Чернігівська обл.